

Baba Basra Sources 13

עלויות דרבינו יונה מסכת בבא בתרא דף ד עמוד ב

ואב"א ניקף ומקיף איכא בינייהו. ת"ק סבר ל"ש ניקף ל"ש מקיף, אם עמד וגדר את הרביעית מחייבין אותו. ור' יוסי סבר טעמא דעמד ניקף, הא עמד מקיף פטור. כך היא גירסת רש"י ז"ל. והיא מסכמת עם הסוגיא שבפ' כיצד הרגל 217א. ואף על גב דעד השתא הוה מוקמינן ר' יוסי לחומרא לגבי ניקף, השתא דאמר' דפליגי בניקף ומקיף, ע"כ לקולא מוקמינן ליה. דת"ק ודאי מחייב המקיף, דהא לישנא דמתני' הכי דייקי, דדוקא בשלא גדר המקיף אלא ג', אין מחייבין אותו, הא אם גדר הרביעית מחייבין אותו, אבל עד השתא דהוה מוקמינן פלוגתא בדמי קנים בזול, או בראשונה ב' וג', ולא מפרשא לן אם ת"ק לקולא או לחומרא, כיון שלא היתה שם הוכחה, הוה מוקמינן תנא בתרא לטפויי. ועוד, שלא היה אפשר לן לאוקמי ר' יוסי לקולא בשיעור התשלומין, דהא ר' יוסי מגלגלין עליו את הכל קאמר, והיאך אפשר לומר דלמעוטי בשיעור התשלומין בא 218. וק"ל כיון דקא [פטר] 219 ר' יוסי במקיף, אלמא קסבר זה נהנה וזה אינו חסר פטור, או שיכול הניקף לטעון לדידי סגי לי בנטירא בר זוזי. ומה [שנא] 220 שמתחייב בשעמד הניקף וגדר, משום 221 דגלי דעתי' דניחא ליה בגדרים ראשונים כמו 222 שהם בנויים גויל גזית. וגירסת הגאונים 223 ז"ל בהפך מזאת, וה"ג לה, ת"ק סבר טעמא דעמד ניקף הוא דמגלגלין עליו את הכל, הא מקיף פטור. ור' יוסי סבר ל"ש ניקף ול"ש מקיף, והיינו טעמא דמוקמינן ר' יוסי לחומרא, דתנא בתרא לטפויי קאתי. ועוד, מדקאמר מגלגלין עליו את הכל ולא קאמר מחייבין, משמע, דמאי דקאמר פטור ת"ק, קאתי לחיובי. ולפיכך הוצרך לומר כי גם את הכל מגלגלין עליו, אף על גב דת"ק פטר ליה לגמרי, ואפי' מן הרביעית. והאי דנקיט ת"ק וגדר את הראשונות 224 וכו', ה"ה אם גדר את הרביעית דפטור. אלא להכי שבקא לרביעית, לומר דזימנין דאתי ניקף בגדר הרביעית לידי [חיוב] כל השלש האלה, אם עמד הוא וגדרה. ואי קשיא לך סוגיא דפ' כיצד, דדייקינן מדברי ר' יוסי, טעמא דעמד ניקף, ומ"ש דהכא מוקמינן איפכא. יש להשיב, כיון דהשתא בסוגיא זאת אליבא דחייא בר רב מתרצתא, ע"כ חייא בר רב סבר דר' יוסי במקיף קמחייב, שהרי פ' בדברי ר' יוסי, הכל דמי קנים בזול ואמקיף קא מהדר. דאלו גדר ניקף ודאי מחייבין ליה לפי מה שגדר, כיון דמשום גלויי דעתא 225 מחייבין ליה, והכל לפי מה שגילה דעתו. הלכך כי מוקמינן לחייא בר רב דבניקף ומקיף פליגי, ודאי ר' יוסי לחומרא. וקא דייק לישנא דמגלגלין עליו את הכל, דלטפויי קאתי. ובסוגיא דפ' כיצד, ס"ל לתלמודא דבניקף ומקיף פליגי. ר"י בניקף קמיחייב, והכל לפי מה שגדר הניקף, כלומר, לפי מה שגלה בדעתו. והכי מכרע ל' לתלמודא טפי, משום דלישנא דאם עמד, משמע אם עמד הניקף שלא גדר עד עכשיו. ומילתא דת"ק במקיף, דהכי דייקי מילתא, הא רביעית מחייבין אותו, משמע, הא אם גדר המקיף את הרביעית, דבמקיף קיימי, כנ"ל. ולפום סוגיא דהתם, הלכה כת"ק דמחייב במקיף, ולעולם הכל לפי מה שגדר המקיף. ועולה 226 למשפט אחד עם המסקנא דשמעתין, דפסקינן כר' יוסי, ומוקמינן מילתא דר"י במקיף. וקיי"ל נמי כר' הונא דאמר, הכל לפי מה שגדר המקיף. דאמר' לקמן 227 בעובדא דרוניא, דאקפיה רבינא מד' רוחותיו, זיל הב לי'. ואי לא, דייני לך כר' יוסי ואליבא דר' הונא, ואף על גב דרבינא שהיה המקיף, גדר את כולן.

יד רמ"ה מסכת בבא בתרא דף ד עמוד ב

וכי [תימא כי] גלי אדעתיה מעיקרא דלא ניחא ליה כדאמרן אפילו אגר נטורא נמי לא ניתיב ליה. שאני אגר נטורא דכיון דכי לא גדר נמי מצו מרי ארעתא למכפא להדדי לאוקומי נטורא לארעתייהו, השתא דאיתנהי נמי ולא איצטרך לנטורא מיחייב למיתב ליה כשיעור מאי דאהנייה באגר נטורא דהוה מצי למכפיה עלויה.

עלויות דרבינו יונה מסכת בבא בתרא דף ד עמוד ב

בשלמא לר"ה, היינו דאיכא בין ת"ק לר' יוסי. דת"ק סבר דמי קנים בזול אין, הכל לפי מה שגדר לא. קשיא לי, למה הוצרך לומר לדעת ר"ה, דת"ק פליג בתרתי אדר' יוסי, לימא דת"ק סבר דמי קנים, ור' יוסי סבר הכל לפי מה שגדר. וי"ל לעולם מאן דמיקל על הניקף ולית ליה הכל לפי מה שגדר, ס"ל דמי קנים בזול, כיון דטענינן ליה לניקף בפחות ממה שגדר המקיף הוה סגי ליה 212. ועוד יש לפרש, דר' הונא נמי דאמר הכל לפי מה שגדר, פירושו דמי אבנים בזול. וחייא בר רב הונא 213 דאיצטריך לפרש דמי קנים בזול, לומר, דתרי קולי מקלינן עליה.

יד רמ"ה מסכת בבא בתרא דף ד עמוד ב

(ו) דף ד' ע"ב המקיף את חברו משלש רוחותיו גדר את הראשונה ואת השנייה ואת השלישית אין מחייבין אותו ר' יוסי אומר אם עמד וגדר את הרביעית מגלגלין עליו את הכל.

מתניתין לאו בגודר בינו ובין חברו קאי אלא בגודר בינו ובין רשות הרבים. כגון שהיו שדותיו מקיפות את שדה חברו משלש רוחותיו, וגדר החיצון בינו ובין רשות הרבים את הראשונה ואת השנייה ואת השלישית שנמצאת האמצעי ניקף מחמת היקיפו של חיצון. אין מחייבין אותו ליתן חלקו למקיף בגדר זה, דא"ל מאי אהנית לי הא קיימא רביעית. אבל אם עמד מקיף וגדר את הרביעית, מחייבין אותו ואפילו אראשונה שנייה ושלישית. ומאי איכא בין ת"ק לר' יוסי איכא ביניהו לפי מה שגדר, ת"ק סבר אם עמד מקיף וגדר את הרביעית כי מחייב ליה ניקף אכולה, דמי קנים בזול הוא דמחייב דאמר ליה אנא בקנים בעלמא הוה סגייא לי. ור"י סבר מגלגלין עליו את הכל לפי מה שגדר, וכל שכן היכא דעמד ניקף וגדר את הרביעית דגלי אדעתיה דניחא ליה, דמחייב אראשונה לפי מה שגדר לבתר דמנכינ ליה שיעור מאי דמחייב ליה חיצון מרביעית כדבעין לברורי לקמן. ולא שנא עמד ניקף ולא שנא עמד מקיף דוקא דגדרה לרביעית נמי בבנין, דאי בקנים לא מחייב אקמייתא אלא דמי קנים בזול דכיון דאיכא רוח רביעית דלא גדרה אלא בקנים אשתכח דלא אהני ליה נטירותא יתירא. דהנך ולא מידי. וקיימא לן כר' יוסי כדבעין למימר לקמן (אות מה ד"ה ומנא תימרא).

ומנא תימרא דמתניתין בגודר בינו ובין רשה"ר קאי מדאיייתין ליה בפרק כיצד הרגל מועדת (ב"ק דף כ' ע"ב) למיפשט מינה דזה נהנה וזה לא חסר חייב. ודחינן שאני התם דא"ל את גרמת לי היקיפא יתירא דשמעת מינה דהאי היקיפא לארעיה דמקיף הוה, [דאי] לאפסוקי בינו ובין חברו מאי זה נהנה וזה אינו חסר איכא הא ודאי זה נהנה וזה חסר הוא, דאי לאו ניקף לא הוה צריך ליה להאי היקיפא כלל ולא מתהני מקיף בהאי היקיפא אלא לאפסוקי בין דיליה לבין חבריה, אלא לא משכחת לה דתיסק אדעתיה דזה נהנה וזה לא חסר הוא, אלא היכא דגדר חיצון בינו ובין רשה"ר הוא דמשכחת לה, דבלא פנימי נמי הוה צריך חיצון למיגדר בינו ובין רשה"ר ונמצא פנימי נהנה בגדר זה וחיצון לא חסר בהנאת פנימי כלום. ותו מדאמרינן שאני התם דא"ל את גרמת לי היקיפא יתירא משמע דהיקיפא יתירא הוא דגרם ליה כוליה היקיפא לא גרם ליה, ואי בגודר בינו לבין חברו כוליה היקיפא נמי איהו גרם ליה. ותו הא ממעשה דרוניא ורבינא נמי שמעת לה דמתני' בגודר בינו ובין רשה"ר קאי כדבעין למימר קמן (אות מה).

והשתא דאיתברר דכי מחייב מסתמא דגרם ליה היקיפא יתירא הוא דמחייב, ממילא שמעת דלא מחייב אלא לפום היקיפא יתירא דגרם ליה, דאלו אתהני ליה טפי מהכין לגבי ההוא טופיינא זה נהנה וזה לא חסר הוא. והכי נמי מסתברא דאי אמרת הכל לפי מה שנהנה אטו פנימי איתהני חיצון לא איתהני, אלא לפי חשבון הכא נמי לפי חשבון. ר' יוסי דאמר מגלגלין עליו את הכל נמי לפום היקיפא יתירא דגרם ליה משמע, דהיינו נמי לפי מה שנהנה לפי חשבון, רב הונא כדאית ליה ולחייא בר רב כדאית ליה. וכי תימא והא אסיקנא דלא שנא עמד ניקף ולא שנא עמד מקיף מגלגלין עליו את הכל, ומקיף דומיא דניקף מה ניקף לפום מאי דאיתהני ליה דהא גלי אדעתיה דניחא ליה אף מקיף נמי לפום מאי דאיתהני ליה. לעולם כי עמד ניקף נמי כי מחייב לפום היקיפא יתירא דגרם ליה הוא דמחייב, אף על גב דגלי אדעתיה דניחא ליה לא אהני אלא לשווייה נהנה ואפילו הכי זה נהנה וזה חסר בעינן.

וכי תימא א"כ למאי דס"ד מעיקרא בפרק כיצד הרגל דזה נהנה וזה לא חסר הוא וסברין למידק מסיפא טעמא דעמד ניקף הא מקיף פטור ש"מ זה נהנה וזה לא חסר פטור, דש"מ דאפילו למאן דס"ל דזה נהנה וזה לא חסר הוא מודה דכי עמד ניקף חייב לפום מאי דאתהני ליה, והשתא דסברא לן נמי דלא שנא עמד ניקף ולא שנא עמד מקיף חייב דדייקין מקיף דומיא דניקף כדברירנא. ועוד דלטעמא דמאן דמוקי שיעורא דתנא קמא באגר נטירא לפום מאי דמתהני ליה יהיב ליה, למאן דאמר לפי מה שגדר נמי לפום מאי דאיתהני ליה לפום חושבן כוליהו ארעתא דמתהניין בהאי היקיפא הוא דיהיב ליה. כי מעיינת ביה שפיר אידי ואידי חד שיעורא הוא, והך סוגיא נמי דייקא דכיון דלמאן דדייק מינה זה נהנה וזה לא חסר חייב לפום מאי דאיתהני ליה הוא דמחייב, ולמאן דאמר פטור קאמר טעמא משום דזה נהנה וזה (לא) חסר הוא ולא קאמר מאי סברת לפום מאי דמתהני ליה מחייב לא כי מחייב לפום היקיפא יתירא דגרם ליה הוא דמחייב, אלא דקאמר טעמא דזה נהנה וזה חסר הוא ש"מ אידי ואידי חד שיעורא הוא. תדע דלפום מאי דנפיש המקום הניקף בארכו ורחבו טפי נפיש הקיפיה טפי. (גרידא) [כלל ד]מילתא. דכל פורתא ופורתא מיניה בין מחיצון שבו בין מפנימי שבו מכלל ארכו ורחבו הוא, וכשם שהחיצון שבו מוסיף

בהיקיפו לפי מדתו כך הפנימי שבו מוסיף בהיקיפו לפי מידתו, לפיכך דין הוא שיתן כל אחד מהן מהקף זה לפי מדתו.

היכי עבדין, חזינן כוליה ריבועא דארעתיא דחיצון בהדי פנימי כדקיימן השתא בתבריאתא כמה הוי, וריבועא דפנימי לחודיה בתבריאתא כמה הוי, וחזינן חושבן תבריאתא דפנימי לחודיה כמה הוי מכלל תבריאתא דחד ריבועא רבא דחיצון אי פלגא פלגא ואי תילתא תילתא וה"ה לשאר חושבני. והוא ניהו שיעורא דמחייבין לפנימי למיתב ליה לחיצון לפי מאי דאתהני ליה לפום חושבן ארעתיא מכלל כוליה הקיפא, והוא ניהו שיעור הקיפא יתירא דגרם ליה פנימי לחיצון

תוספות מסכת בבא קמא דף קא עמוד א

או דלמא אין שבח של סממנין על גבי צמר - תימה הרי נהנה שצמרו מעולה בדמים יותר וישלם מה שנהנה כמו אכלה מצידי רחבה דפ"ב (דף יט:) וירדה לגינה דהכונס (לעיל דף נה:) ובפרק אלו נערות (כתובות דף ל: ושם) אמר תחב לו חבירו משקין של אחרים בבית הבליעה דמשלם מה שנהנה ויש לחלק דהנאה דהכא אין באה ע"י מעשיו ולא ע"י מעשה בהמתו ובתחב לו חבירו אף על פי שאין זה ע"י מעשיו מכל מקום נהנה גופו אי נמי הנאה דהכא לא חשיבא הנאה שאין אלא נוי בעלמא יותר.

תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף כ עמוד א

א"ל רב חסדא לרמי בר חמא: לא הוית גבן באורתא בתחומא, דאיבעיא לן מילי מעלייתא. אמר: מאי מילי מעלייתא? א"ל: הדר בחצר חבירו שלא מדעתו, צריך להעלות לו שכר או אין צריך? היכי דמי? אילימא בחצר דלא קיימא לאגרא וגברא דלא עביד למיגר, זה לא נהנה וזה לא חסר! אלא בחצר דקיימא לאגרא וגברא דעביד למיגר, זה נהנה וזה חסר! לא צריכא, בחצר דלא קיימא לאגרא וגברא דעביד למיגר, מאי? מצי אמר ליה מאי חסרתיק, או דלמא מצי אמר הא איתהנית?

תוספות מסכת בבא קמא דף כ עמוד א

זה אין נהנה וזה אין חסר הוא - אפילו בחצר דקיימא לאגרא וגברא דלא עביד למיגר הו"מ למימר דפטור כיון שלא נהנה אף על פי שגרם הפסד לחבירו דאפילו גירשו חבירו מביתו ונעל דלת בפניו אין זה אלא גרמא בעלמא.

זה נהנה וזה חסר הוא - דכל זמן שרואין את זה עומד בביתו אין מבקשין ממנו להשכיר

רא"ש מסכת בבא קמא פרק ב סימן ו

ו אילימא בחצר דלא קיימא לאגרא וגברא דלא עביד למיגר זה לא נהנה וזה לא חסר הוא. פר"י דה"ה נמי בחצר דקיימא לאגרא וגברא דלא עביד למיגר דפטור* כיון דלא נהנה אף על פי שגרם הפסד לחבירו דאפילו גירש חבירו מביתו ונעל הדלת בפניו אין זה אלא גרמא בעלמאל ולא מיחייב אלא כשעת הגזילה וכן המקבל שדה והובירה אין חייב אלא משום דדרשינן לשון הדיוט. ואומר בירושלמי זאת אומרת המבטל כיסו של חבירו פטור ורב אלפס ז"ל כתב אבל בחצר דקיימא לאגרא צריך להעלות לו שכר ואף על גב דלא עביד למיגר דהא חסריה ממונא. וכדבריו מוכח בשמעתין שלחוה בי רבי אמי אמר וכי מה עשה זה מה חסרו ומה הזיקו משמע הא חסרו והזיקו פשיטא שחייב ומיהו כבר הוכחתי שעל החסרון אין חייב דלא הוי אלא גרמא בעלמא ואי איכא לחיוביה מהאי טעמא איכא לחיוביה משום שאכל חסרונו של זה ולא דמי לנועל ביתו של חבירו ולא דר בו או המוביר שדה של חבירו שלא בא לידו כלום מחסרון חבירו אבל זה אף על גב שלא נהנה שהיה מוצא דירה אחרת בחנם מ"מ השתא מיהא קאכל מה שחבירו נפסד וכ"נ**.

תוספות מסכת בבא קמא דף כא עמוד א

ויהבי להו ליתמי דבר מועט - ומחמת כן חייב לשלם מה שנהנה אף על פי שלא חיסר כל כך וכן מוכח כולה שמעתין כדאמרינן לעיל משום שחרוריתא דאשייתא.

נימוקי יוסף מסכת בבא קמא דף ט עמוד א

בציבי ותבנא. שעציו ותבנו בתוכו וזה הלך ודר בו משום שאיה ליכא הואיל ומשתמשים בו משום ביתא מיתבא יתיב איכא דאין זה חשוב ושוב זה שדר בו יפה עשה שהנההו וכתב הרמ"ה ז"ל דהלכתא כרבא אמר רב סחורה דקאי מר בר רב אשי כוותיה הלכך אפילו לא קא משתמש ביה בעל הקרקע אלא בתבנא וציבי חייב הדר לשלם לבעליו כשיעור מה שהפסידו בשחרות הכותלים אבל טפי לא וכדמשמע בסמוך בהאי עובדא דיתמי דכי היכי דמעיקרא הוה מפייסי להו בדבר מועט הכי נמי חייבו רב נחמן להווא גברא דבנה אפדנא דאמר ליה זיל פייסינהו ליתמי ואף על פי שהנאת האפדנא מרובה יתמי דלא בנו לה ולא פרעי ההוצאה מאי איכפת להו בהנאתו של זה כיון דלא מפסדי מידי ממאי דיהבי להו קדמונאי זה נהנה וזה אינו חסר הוא הכי נמי כיון דכל מאי דמפסיד ליה דהיינו שחריתא דאשיאתא פרע ליה משום דהשתא ליכא תועלת בדירתו משום שאיה שתהיה עולה כנגד הפסד השחרות מכל מקום אינו מחויב לתת לו יותר ממה שעולה אותו הפסד זה דעת הרמ"ה ז"ל אבל דעת הרא"ש והריטב"א ז"ל דאע"ג דלא מחסר ליה אלא בדבר מועט משלם לו כל מה שהנההו וכן דעתם גבי יתמי דבסמוך ומסתייע מהא דאמר מגלגלין עליו את הכל וכדמשמע מתוך הסוגיא דגמ' [דף כ ב] דמשום שחריתא דאשיאתא שהוא חסרון מועט מגלגלים עליו את הכל:

תוספות מסכת בבא קמא דף כ עמוד ב

הא איתהנית - אפילו למ"ד בפ"ק דב"ב (דף יב:) כופין אותו על מדת סדום ויהבינן ליה אחד מצרא שאני הכא שהיה יכול למונעו מתחילה מלדור בביתו ולמ"ד התם מעלינן ליה כנכסי דבר מוריון משום דדמי למונע חבירו מתחילה לדור בביתו אבל הכא כבר דר ואם תאמר ההוא דתחב לו חבירו בבית הבליעה דריש אלו נערות (כתובות דף ל:): אמאי חייב האוכל זה נהנה וזה לא חסר הוא שאם היה מחזיר היתה נמאסת ואין שוה כלום וי"ל דלא דמי הואיל ונהנה מחמת החסרון שהיה מתחילה מידי דהוי אהא דתנן מתוך הרחבה משלם מה שנהנית דאלעיסה לא מחייב דהוי שן ברה"ר אלא אהנאת מעיו מחייב אף על פי שאם מחזירו אין שוה כלום.

תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף קא עמוד א

איתמר, היורד לתוך שדה חבירו ונטעה שלא ברשות, אמר רב: שמין לו, וידו על התחתונה. ושמואל אמר: אומדין כמה אדם רוצה ליתן בשדה זו לנטעה. אמר רב פפא: ולא פליגי; כאן - בשדה העשויה ליטע, כאן - בשדה שאינה עשויה ליטע. והא דרב לאו בפירוש איתמר, אלא מכללא איתמר. דההוא דאתא לקמיה דרב, אמר ליה: זיל שום ליה! - אמר ליה: לא בעינא. - אמר ליה: זיל שום ליה, וידו על התחתונה. - אמר ליה: לא בעינא. לסוף חזייה דגדרה וקא מנטר לה. - אמר ליה: גלית אדעתך דניחא לך - זיל שום ליה, וידו על העליונה.

רש"י מסכת בבא מציעא דף קא עמוד א

ונטעה - אילנות.

ידו על התחתונה - אם השבח יתר על הוצאה - יש לו הוצאה, ואם הוצאה יתירה על השבח - אין לו אלא שבח.

בשדה העשויה לנטעה - אילנות, שיפה לאילן יותר מזרעים - איתא דשמואל.

לא בעינא - איני חפץ בנטיעתה, שדה לבן היתה לי.

גלית אדעתך דניחא לך - ועשיתה שדה העשויה ליטע, וידו על העליונה הוא - כשאר שתלי העיר, כמנהג המדינה.